

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA

VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S. IZVRŠNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. — Poština plačana v gotovini.

Mrtvim žrtvam.

Samotno ob robovih pokopališč počivajo Vaši zemeljski ostanki.

Ločeni ste od drugih v zapuščenih vojaških grobovih.

Tam gori v visokih gorah po skalah in prepadih so razmetane Vaše kosti.

Daleč v tujini na prostranih poljanah se je izvršil Vaš pokop in tam ste pozabljeni.

Nihče Vas ne najde, nihče ne pride k Vam, in nihče Vam noče napraviti dostojnih grobov.

Na tujevi zemlji ste, na zemlji, katero ste branili.

O, nehvaležna zemlja!

Prišel je vernih duš dan.

Vaše nedolžne duše so v večnosti, a kje počivajo Vaša izmučena telesa?

Daleč od domače grude, na kateri ste se rodili, in katero ste vroče ljubili.

Vaši grobovi so prezirani, ločeni. Kdo Vam bo zrahljal zemljo, kdo prinesel vence in kdo Vam prižgal lučice goreče ljubezni?

Predalec ste od svojih starišev, žen, otrok in sorodnikov.

Ne bodo mogli priti na vernih duš k Vam na grobove, da bi jih rosili s solzami in si olajšali svojo tugo. Kako bi bila olajšana njihova žalost, ako bi vedeli, da so v Vaši bližini, da so Vam prinesli cvetja in Vam napravili lepe grobove.

Kako bridki so spomini ločitve z Vašimi in še bridkejši pa večni spomini na Vašo usodo.

Mučeniki ste, saj niste smeli umreti naravne smrti, kruta morija Vam je zadala prezgodnjo smrt. In še predno ste to storili, ste morali pretrpeti vse zlo.

Križev pot ste morali potiti, potili ste krvave srage, povzročene od mukepolnega trpljenja.

Zemljo, v kateri tako nečastno počivate, ste porosili s svojo srčno krvjo.

Kjerkoli ste se borili, čeprav Vam je tujec in tlačitelj vsiljeval pogubonosno nesmiselno borbo, ste vendar vredni vse časti.

Saj niste vodili Vi svetovne politike, Vi ste nedolžne žrtve.

Ker ste bili sinovi zaslužjenega slovenskega ali jugoslovenskega na-

roda, ste bili prezirani in zato so še danes prezirani Vaši grobovi v tujini.

Heroji ste, saj ste padli v borbi ki se je vodila za osvoboditev slovenskih pokrajin pred grabežljivim tujcem in cele jugoslovenske domovine, ki je vzvetela.

Vsi vojni tovariši, ki smo prišli domov pohabljeni, potrjeni in nam je zadana do smrti nesrečna usoda, se Vas z žalostjo spominjamo.

V mukah in trpljenju smo bili z Vami, videli smo Vašo nadčloveška dejanja in bili priča Vaše zadnje ure.

Zato nas tembolj boli Vaša usoda in naši spomini nazaj na one čase nam povzročujejo še hujše misli.

Tolažimo Vaše očete, matere, brate, sestre.

Vdove in sirote, ki jih je zadela prebridka usoda, pa smo poleg tolažbe vzeli v svojo zaščito, biti jim hočemo vsaj delni nadomestek za zgubljeno očetovsko skrb in se boriti za njihove pravice.

Kakor so pozabljeni Vaši grobovi, tako gre tudi na nas vojne žrtve vedno krutejša usoda.

Približujemo se naravnim potom Vaši usodi, tudi mi gremo drug za drugim.

Usoda in naš položaj, za katerega se že sedem let borimo, nas povadeta tja k Vam.

Z nami se bo povečalo število vojnih grobov.

Danes, ko smo s takimi čuti v mislih pri Vas, ko stojimo na onih bojnih krajih, kjer smo Vas zapustili, je naš Vernih duš dan bridko žalosten.

Ako mislimo na Vaše grobove po vsej naši poti nazaj, kjer smo z Vami trpeli, je to za nas najstrašnejša misel.

Radi bi jih poiskali, radi povedli na nje Vaše žalujoče svoje, vdove in sirote, da bi jih okrasili in porosili z grenkimi solzami. Preveč bi jokali, preveč bi trpela njihova duševna boleost, to bi bil še strašnejši dan Vseh svetih. V duhu bomo stali pri Vaših grobovih tam daleč v tujini in na mesto na njih bo plapolala večna luč doma, luč ljubezni, upanja in pravice.

Počivajte v miru, Slava Vam — vojni tovariši!

tovo je, da bo v prav kratki dobi postal invalidski zakon.

Ta zelo kritičen položaj je poslal takoj naše delegate v Beograd, da izboljšajo, kar se še izboljšati da.

V nujnem momentu je naš izvršni odbor sestavil resolucijo, ki obsega v glavnem vse naše kardinalne točke.

To resolucijo širšega središnega odbora našega udruženja, smo objavili v dnevnikih, zato tukaj ne bomo pojasnjevali njenih točk, pač pa objavljamo skoro popolnoma enako resolucijo središnega odbora na posebnem mestu v današnji številki.

Vse resolucije, ki so jih poslali tudi drugi izvršni odbori so bile predane poslanskim klubom in vladi.

V parlamentu se je vnela debata.

Najprvo je govoril minister za socialno politiko g. Simonović, ki je predložil statistične podatke in stališče vlade. Omeniti moramo, da se nam zdi statistika, namreč stalež vojnih žrtev jako minimalno izračunan.

Izmed poslancev moramo omeniti, da je jako stvarno govoril gosp. prof. Agatonović, ki je znan kot dober poznavalec invalidskih razmer.

Od slovenskih poslancev je do sedaj govoril g. Krenžar. Njegov govor je bil popolnoma prilagoden našim željam in zahtevam in povzet po jako točnih podatkih in dokazih.

V današnji številki se ne moremo baviti s podrobnostjo teh govorov, najbrž jim bomo mogli objaviti kasneje.

Tudi še ni debata o zakonu končana in moramo čakati še na eventuelne bodoče obrambene govore.

Vladna opozicija je iznesla tudi jako stvarno dokumentirana odvojena mišljenja.

Izmed slovenskih strank je predložila SLS obširno mišljenje, katero dobesedno objavlja list »Slovenec« v štev. 242 od 25. okt. t. l. V njem zelo stvarno kritikuje takozvano socialno pomoč, predvsem pogrešeno praktično usposob-

ljanje invalidov, nepriznanje in preziranje invalidskih organizacij in soodločevanje invalidov v svojem vprašanju. — Čisto pravilno je stališče glede Narodnega fonda, kateri je mogoč le kot avtonomna institucija.

Zelo pravilna je trditev o krivičnih redukcijah, poslovanju specialnega sodišča in nerešenih aktih.

Poleg tega ne smemo prezreti še prej umestne kritike o režimski miloščini, v kateri kaže najžalostnejšo sliko režimske določbe, s katero se lahko poljubno jemlje invalidnina, ako invalid izpoveduje načelo proti državni tvorbi. Take ljudi se hoče iskati med invalidi? I kdo bi ne kritiziral razlike med enim in drugim plemenom, katere mislijo narediti čl. 105, 107 in 109 projekta?

To izgleda tako, kakor da bi bili prečanski invalidi krivi vojske in danes niso vredni pomoči v vseh ozirih.

Tega ne sme biti med brati.

Popolnoma po naših načelih je izrečena končno zahteva po načrtu Davidovičeve vlade.

Najbrž bomo v par dneh razočarani. Naša sedemletna borba še ni zalegla. — Poročila prihajajo žalostna.

Skupščina bo izrekla svojo obsodbo, ki bo najbrž težko prizadela nas vojne žrtve Slovenije.

Slišimo celo trditev, da prečanske vojne žrtve sploh ne bomo prevedene po novem zakonu.

Ako bi se to zgodilo, smo izgubljeni. Kdo ve, po kakih principih se nam bodo potem delile miloščine?

Stojimo na pragu življenja, ali propada. Še je čas, da dvignemo v zadnjem momentu svoje glasove.

Premislite zastopniki naroda, predno izrečete zadnjo besedo.

Udruženje vojnih invalidov, ki se bori dolgi sedem let za pravice vojnih žrtev, odklanja vsako odgovornost. To je izjavilo jasno pred Vami. Sedaj pa sodite ali mislite na to, da izrekate zadnjo obsodbo nad pravicami, ki so bile s krvjo in življenjem odkupljene!

Zahteve vojnih žrtev.

O priliki sprejemanja invalidskega zakona v Narodni skupščini so se zbrali v Beogradu delegati invalidskih organizacij iz vseh pokrajin, da si izposlušajo svoje najpotrebnejše pravice. Na žalost je treba konstatirati, da stoji vprašanje zelo slabo. Zato so invalidi napravili na raznih mestih nujne intervencije in v obupnem položaju razposlali sledečo resolucijo:

Plenarna seja širšega središnega odbora udruženja vojnih invalidov, ki se je vršila dne 25. t. m. v navzočnosti invalidskih predstavnikov iz cele države, je sprejela sledečo resolucijo:

1. Invalidi kraljevine z obžalovanjem odbijajo izjavo nekega narodnega poslanca, kateri je 24. t. m. v našem parlamentu izjavil, da so bila invalidska udruženja gnezdo komunizma v naši državi.

Celo v dobi, ko so v narodnem predstavništvu sedeli tudi predstavniki komunistične stranke, je zastopalo inva-

lidsko udruženje temelje čistega nacionalizma, a naši invalidi ponižani do beraškega stanu so prinašali svoja gladna in gola telesa na oltar konsolidiranja države.

2. Videč, da sedanji načrt invalidskega zakona ne odgovarja osnovnim potrebam invalidov, vojnih sirot in ostalih vojnih žrtev, katere so dosedaj največ pretrpele, prosijo predstavniki invalidov iz cele države zastopnike celokupnega troimenega naroda, da v novi zakon vnesejo želje invalidov izražene v njihovih pripombah k sedanjemu zakonskemu načrtu. Te želje niso nič drugega, kakor moralno priznanje in materijalni minimum potreben za eksistenco.

Središni odbor nepreklicno predvideva novi zakon predvidi:

1. Narodno priznanje in odškodnino enakopravno za vse vojne žrtve, ne pa samo zaščito in pomoč.

2. Minimum za življenje: 30 predvojnih dinarjev po zakonu o invalidih

Pred rešitvijo našega vprašanja.

Napovedovano jesensko zasedanje skupščine se je pričelo.

Baš sedaj se vrše debate o invalidskem zakonu.

Izgleda, da nas loči še nekaj dni od onega momenta, ko bo zapečatena naša usoda.

Toda izgledi so slabi. S tem je veliko povedano. Sedanja vlada ima za temelj načrt P. P. vlade. Izjavljali smo ponovno, da dotični načrt ni bil izdelan z nami in se pri njem niso v veliki meri vpoštevale naše najnujnejše želje.

Obljubovalo se nam je, da se načrt v zakonodajnem odboru predela in da se bo v vsakem oziru kolikor mogoče vpoštevale naše zahteve.

Toda načrt je bil pred par dnevi predložen parlamentu tak kot je bil. — Parlament je pričel debatirati. Hrvatski seljački klub je preklical svoje odvojeno mišljenje, katero smo objavili pred kratkim v našem listu s pripombo, da bom videli, ako bo ostal še vedno na istem stališču.

Jasno je toraj, da ima vlada večino glasov za predloženi načrt in skoraj go-

iz leta 1914 napram današnji vrednosti dinarja, in draginjske doklade po razmerah povojnega življenja.

3. Izjednačenje aktivnih in rezervnih oficirjev v moralnem in materialnem pogledu brez ozira na profesije, katere naj se prevede na plače in pokojnine po novem zakonu od 1923. leta.

4. Pridržanje važnosti čl. 25. zakona o začasni pomoči invalidov od 1921. leta in v novem zakonu (zakonsko priznanje invalidskih organizacij).

5. Neograničene vožnje z državnimi prevoznimi sredstvi za polovično ceno invalidom in trikrat v letu njihovim družinam ter vdovam in sirotam.

6. Avtonomno ustanovo narodnega invalidskega fonda z aktivno udeležbo predstavnikov invalidske organizacije.

7. Pridobljene pravice organizacije po zač. zakonu od leta 1921 čl. 15 in § 58 pravilnika za izvrševanje tega zakona, kar naj se zaščiti po bodočem novem zakonu.

8. Popravo vseh nepravilnih redukcij, ter da imajo pravico priznanja po temu zakonu vse vojne žrtve kraljevine.

9. Točno preciziranje v zakonu, da se isti nanaša na invalide vseh pokrajin naše ujedinjene domovine, kateri so postali pohabljeni v vojskah pred ujedinenjem.

10. Oproščenje invalidov invalidske davka.

11. Prvenstvo invalidskih organizacij pri vseh državnih nabavah, liferacijah in ostalih koncesijah po čl. 18. o zač. pomoči.

12. Znatne državne pomoči za širjenje invalidskih pridobitnih in nabavljajnih zadrug.

13. Da se čl. 109 zakonskega načrta razširi na invalide cele domovine.

14. Da se prizna pravico na invalidsko pokojnino vsem družinam umrlih invalidov, kateri so se oženili že po oglašenju za invalide.

Ako narodno predstavništvo ne bo zelo v obzir prošnje vojnih žrtev, središnji odbor odklanja vsako odgovornost pred invalidi in pred bodočnostjo za greh, ki se misli storiti napram vojnim sirotam, družinam padlih in ranjenih sinov naše domovine, ki so dosedaj nanašujoč se na bodočnost prenašali vse muke v katere jih je država postavljala in smatrali vedno, da ostaja invalidsko vprašanje še odprto.

Za področje severne Srbije:

Aleksander Baltić,
Spasoje Dimitrijević.

Za področje južne Srbije:

Mihajlo Zisić,
Panča Sokolović.

Za področje Hrvatsko:

Dušan Grubić,
Blaž Štetić.

Za področje Slovenije:

Matko Štefe,
Miroslav Benedik.

Za področje Črne gore in Boke:

Vaso Knežević,
Radule Radović.

Za področje Vojvodine:

Zivorad Bogdanović,
Hinko Hrovat.

Za področje Dalmacije:

Joso Gazari,
Mihajlo Šarac.

Za Bosno in Hercegovino:

Drago Barešić.

Ožji središnji odbor:

Predsednik:

Peter Lazarević, polkovnik - invalid.
Ilija Trifunović, Uroš Stajić, Peter Madžarac, Jovan Dovezenski, Ješa Popović, Gordje Krasojević, Pavle Jovović, Sreta Čajetinac.

Ožji središnji nadzorni odbor:

Predsednik: Konstantin Jovanović; Milan Ilić, Vojislav Petrović, Dušan Ilić, Hajim Hajon.

Invalidsko siromaštvo, invalid. zakon.

Vlada je predložila parlamentu načrt invalidskega zakona, ki nosi kot svoj poslednji efekt sledeče:

48.000 20—40% inval.	
à 480 Din =	25.040.000 Din
17.000 50—70% inval. letno à 1440 Din =	24.480.000 Din
7.000 80—100% inv. letno à 2400 Din =	16.800.000 Din
6.500 čez 100% inv. letno 3.600—4.300 Din =	5.460.000 Din

78.500 invalidov letno 71.780.00 Din

Doklade:

260 kaplarov à 15% 260 Din =	501.000 Din
1.360 podčastn. à 25% 360 Din =	489.000 Din
808 častnikov nižjega ranga 3400 Din =	2.747.200 Din
252 častnikov višjega ranga à 4600 Din =	1.159.200 Din
1000 uradnikov invalidov à 3000 Din =	3.000.000 Din

3670 invalidov letno 7.896.400 Din

Rodbinske rente:

1100 vdov z dvema otrok. à 1800 Din =	198.000.000 Din
2000 vdov po častnikih brez otr. à 5500 Din =	11.000.000 Din
24.000 sirot à 1360 Din =	18.720.000 Din
18.000 starišev in sester invalidov à 800 Din =	7.200.000 Din
180.000 otrok in vdov à 800 Din =	43.200.000 Din
225.100	278.120.000 Din

Proteze 6 milijonov dinarjev, za zdravilske svrhe 4 milijone, obrtni pouk 26 milijonov, podpore 7 milijonov, Železniške karte za vožnjo 3 milijone, pogrebni stroški 1 milijon, skupaj 47 milijonov dinarjev.

Izdatki znašajo okrog 404 milijonov, 96 tisoč dinarjev (dosedaj 290 milijonov). Povišanja in pokojnine padlih častnikov, ki se naj izplača vdovam, tukaj niso všteta. Tudi niso všteti pre-

skrbljeni in reducirani invalidi, ki jih je okroglo 15.000. Častnikom se je penzija povišala za 1 milijon 639 tisoč Din.

Po sedmih letih neprestanega mledovanja in čakanja je sedanja vlada izvlekle iz enega zaprašenih predalov projekt invalidskega zakona. In sicer baš tistega, ki ga je vlada 1924, ne da bi vprašala invalidsko organizacijo, hotela v parlamentu spraviti skozi.

»Hvaležnost domovine vam je zagurana!« Te značilne besede državnikov, ki so jih dajali fantom, odpravljajočih v klančino, prete sedaj iz fronte vrnivšim se pohabljenecem uresničiti in pokazati »hvaležnost domovine« v zakoniti obliki.

Invalidi, vdove in sirote se ne smejo čuditi. Taisti gospodje, ki so junaško branili ozadje, ko so fantje na bojišču krvaveli za »domovino«, ko so jih mrevarile kroglice, trgale granate, strupeni plini dušili, sede sedaj pri vladni mizi in v klopih poslancev vladnih strank, in mečejo pohabljenecem in gladnim branilcem domovine beraške drobtinice in miloščino.

Vse, kar v tem invalidskem zakonu dajo, vse to je le zasmeh. Zasmeh je vse tisto govoričenje o jugoslovanstvu in bratstvu. Zakon jasno precizira zmaganost in premaganost, gospode in sužnje. »Prečani« so nam sovražni invalidi, govori vlada Radić-Pašić, govori vlada Pašić-Pribičević. Oni so se kot jarki sovražne armade borili proti nam, Srbom. Zato naj sedaj iščejo pomoči od tiste armade. Mi jih ne bomo redili, (sicer pa niti svojih ne »morejo« rediti, zato je toliko prosjakov tam doli) in naj čutijo, kaj se pravi, boriti se proti nam.

Tako govori ta zakon, glasno in brez sramu ter stavi na laž vso zatrjevanje, da smo bratje, da smo osvobojeni.

E, hvala vam, bratje, za to odkritosrčno besedo. Kdor je še dvomil, bo sedaj vedel, pri čem je. Hvala tudi vam poslanci iz »preko«, ki ste bili istega mišljenja z zmagovalci. Vidi se, da ste hlapeci, kakor ste bili.

Redukcija invalidov.

»Slovenec« je pod tem naslovom izpod peresa F. K-n prinesel članek, iz katerega prinašamo tukaj odlomek.

V vsej državi je okoli 150.000 invalidov, njihovih vdov in sirot. Pašičeva homogena vlada je v letu 1923. z zakonom o proračunskih dvanajstinah (za julij, avgust in september) iznašla metodo nasilne redukcije. V ta namen je bilo postavljenih menda 17 specialnih komisij. V Sloveniji je poslovala samo ena komisija (v Ljubljani, v Celju in v Mariboru). Pozvala je pred se le one invalide, ki jim je mislila zmanjšati procente, dočim je dobila pretežna večina le potom občin pozive, da naj predložijo dokumente ali navedejo priče glede invalidstva. Ne moremo opisovati, kako se je nadalje postopalo, še manj smemo kvalificirati način postopanja komisije v Sloveniji. Zadostuje naj le ugotovitev, da je bilo v Sloveniji, kjer imamo približno 16 do 17.000 invalidov, od teh reduciranih okoli 7 do 8 tisoč, torej polovica. Samo to naj bi se konstatirano, da predlagane priče povečini sploh niso bile zaslišane. To je bil vzrok, da smo ponovno čuli od invalidov obtožbe občin, češ: le-te so krive, da so bili reducirani in da so jim bili naenkrat ustavljeni borni invalidski prejemki brez nadaljnjih odločb. Odlučno je treba odklanjati vsako krivdo občin: te so pri stvari popolnoma brez krivde!

Komisije so poslale vse akte ministrstvu za socialno politiko v Beograd. In ondi leži sedaj v nekem podjemskem arhivu okoli 140 tisoč aktov iz vse države. Brez vsakih odločb in obvestil so od tam ustavili invalidom pokojnine, in s tem je bila izvršena — redukcija! — Dokler namreč specialno sodišče v Beogradu ne odloči o končni redukciji. — Kdaj se to zgodi, vé le Bog. — Zato zahteva invalidska organizacija, da naj se anulira vse delo specialnih komisij, akti pa naj se pošljejo okrožnim sodiščem, ki naj bistveno objektivno presodijo dejanski stan in po tem razsojajo.

Ta sodišča naj bi sprejemala vse (tudi nove) prijave invalidov za pokojnino, ako predložijo dokumente, ter zaslišala priče, ako jih navedejo. Invalidi iz Slovenije so danes de facto brez pravnih. Proti specialnemu sodišču kot in inštanca, ki odloča o redukcijah, obstoji za Srbijo in Črno goro »višji invalidski sud« v Beogradu; ker pa ta sud ni za »prečanske« kraje, odklanja vse prizive iz Slovenije in drugih prečanskih krajev. Naša sodišča pa — dasi so samostojna ter neodvisna, si ne upajo izdajati razsodb.

Zanimivo je vedeti, da dobivajo pri nas invalidi pokojnine še po starih avstrijskih zakonih. Tako prejema srednji invalid mesečno po 7 Din 50 par, vojna vdova po 3 Din 75 par mesečno. In še ti naj bodo reducirani! — Popolnoma nezmožni nad 100odstotni invalidi dobivajo neke doklade, ki ne presegajo mesečnih 500 Din, dočim dobivajo najrevnejše vdove kvečjemu 60 Din. — Je res najbolje, kakor je ironično zaklical pri neki priliki v seji narodne skupščine menda poslanec Kremžar, da izvede končno redukcijo — smrt, ker živeti se ob takih beraških prejemkih ni mogoče. In celo pri takih prejemkih naj bo reduciranih dobra polovica ubogih beračev; kajti kako naj jih drugače imenujemo?

Udruženje vojnih invalidov se je obrnilo med drugim na »Župansko zvezo«, da bi ta organizacija kaj storila proti tako ogromnemu reduciranju vojnih invalidov. Županska zveza je to tudi storila, poudarjajoč v svojih spomenicah, da bodo pri takem postopanju zlasti in posebno težko prizadete naše občine, ki bodo vsled pomanjkanja vsake druge socialne oskrbe morale na svoja ramena, to se pravi na ramena že itak pod težo davčnih bremen se šibkih davkoplačevalcev, prevzeti še bremena za ubožno oskrbo teh ne le vojnih žrtev, temveč tudi žrtev brezsrčne redukcije. — V svojih spomenicah obema gg. velikima županoma je zlasti prosila imenovana zveza, da storita vse mogoče, da se v interesu obeh občin popravijo in preprečijo kakršnekoli krivice, ki so se že zgodile ali ki bi se utegnile še zgoditi ubogim vojnim žrt-

Tovariši invalidi! Tovarišice vojne vdove in sirote!

Današnja številka »Vojnega Invalida« prihaja k vam v novi obleki. Vaš tovariš v vsem, je slekel svojo skromno, tesno obleko in oblekel večjo, primernejšo. To vse zato, da vam bo mogel veliko več povedati, kakor dosedaj. Zato bo »Vojni Invalid« odslej redno vsakega 1. in 15. izhajal v tej povečani obliki in vam nudi vse, kar nudi časopis. Poleg člankov o invalidskih zadevah, bo imel rubriko o političnih dogodkih, novinah po svetu in doma, raznoterosti in drugo. Imel bo gospodarsko rubriko in rubriko o zdravju in higijeni, kar bo vam, tovariši in tovarišice, dobro došlo. Za razvedrilo bo skrbel podlistek in kratkočasnice, kolikor bo pač dopuščal, dasi povečani, ali vendar še skromen »Vojni Invalid«.

Uvajamo pa posebno rubriko »Vprašanja in odgovori«, kjer bomo odgovarjali na vsakovrstna vprašanja naših naročnikov.

Poslužujte se torej te rubrike!

Da smo povečali list »Vojni Invalid«, nas je k temu napolnilo razveseljivo dejstvo, da se je naša organizacija povečala, da so se vojni invalidi, vdove in sirote jele zavedati moči organizacije in svojega glasila. Vendar so stroški tako povečanega in preurejenega našega glasila vseeno še ogromni, in zato smo prisiljeni povišati naročnino mesečno na 2 Din. Torej samo za 50 para več, nego dosedaj. Posamezna številka stane samo 25 para več, nego dosedaj, torej 1 dinar.

Proti povečanju je to malenkostno povišanje. Dasi je trda za denar vsakomur, vendar bo, upamo vsaj, vsak naš dosedanji naročnik zmogel in žrtvoval na mesec 2 dinarja za svoje glasilo. Brez glasila ne more biti noben invalid, vdova in sirota; vsakomur je potreben svetovalec in bodritelj. — In to je »Vojni Invalid« v polni meri.

Agitirajte torej zanj. Nabirajte mu novih naročnikov. Kdor dobi 5 novih naročnikov, ki so plačali naročnino vsaj polletno naprej (12 Din) se mu bo pošiljal »Vojni Invalid« kot nagrada za celo leto brezplačno.

Naročnina 2 Din na mesec, 6 Din na četrt leta, 12 Din na pol leta in 24 Din za celo leto se začne z novim letom 1926. Do tedaj velja še stara naročnina. Prosimo pa in pozivljamo vse, ki dolgujejo članarino, da isto takoj poravnajo. Čut reda in čut plačila za to, kar se prejema, naj bo v vsakem izmed nas.

Na delo, vojni invalidi! Na delo, vojne vdove in sirote! Podprite svoje glasilo s tem, da pošljete naročnino in da širite list. — Vsakdo bodi mož na svojem mestu!

V Ljubljani, dne 1. novembra 1925.

Uredništvo in upravnništvo »Vojni Invalid«.

vam, ki jim dolguje domovina največjo hvaležnost.

Uspeh spomenice je bil ta, da je prešla Županska zveza rešitev te-le vsebine: Po nalogu ministrstva za socialno politiko, invalidskega odelenja, sporoča g. veliki župan, — da je bila invalidska revizija izvršena na temelju čl. 35 (zgoraj citiranega) zakona o dvanajstih, Ur. l. št. 65 ex 1923. V zmislu obstoječih predpisov pa proti tej oceni invalidov s strani specialnih invalidskih komisij in specialnega invalidskega sodišča v Beogradu ni pritožbe, ker so te rešitve izvršne. — Pika.

Kdo je kriv?

Svetovna vojna je povzročila toliko gorja in toliko škode, da se desetletja ne bo dalo popraviti. Gorje pa, — povzročeno po tem svetovnem klanju — bo izginilo le s smrtjo nesrečnih vojnih žrtev.

Beda, ki razsaja med vojnimi žrtvami, glad, pomanjkanje, bolezen in kdo bi vse te egiptovske nadloge naštel, rodi tudi, kar je samoposebi umevno, prestopke in tudi zločine. In te nesrečneže zgrabi mrzel predvojni zakon za grlo in jih neusmiljeno biča, dočim povzročitelje in prave krivce te bede pusti sedeti na toplem in v izobilju. Zakon za invalide, ki se rodi in dobiva najvišjo sankcijo, ne bo prav nič opomogel. Je že tako nesrečnega očeta sin in se rodil v tako mrzlem vremenu, da nima nobene toplote v sebi.

40.000 nepreskrbljenih vojnih sirot je v naši državi. To so otročiči, ki niso videli veselja, ne poznali radosti, odkar se zavedajo. To so otročički, ki jih ni gledalo prijazno očetovo oko, in jim božala nežna lica skrbna očetova roka. To so otroci, katerim ni ožaril vesel smehljaj njih lica, blede od lakote, ni se iz njih ust razlegal otroški smeh. To so otroci trpljenja, utelešeno trpljenje in pomanjkanje. In nikogar ni, da bi se jih usmilil, da bi jim vsaj nekoliko ublažil njih neveselo življenje ter se tako oddolžil za tisto, kar je njih oče dal domovini. Kaj sedaj komu mar za te sirote, oče je svojo »dolžnost« opravil, otrok njegov pa — umiraj od trpljenja in gladi.

Ali naj bodo lačni želodci invalidov in njihovih svojcev siti od tega? Ali naj podpirajo invalide, njihove vdove in sirote sedaj občine iz onih doklad, ki jih ne dobivajo izplačanih? — O tem naj razmišlja sedaj, ko prihaja invalidski zakon pred narodno skupščino, njegova parlamentarna večina. Brezpogojno se mora revidirati nikjer utemeljena redukcija, da ne bo naša socialna politika beležila zopet novega madeža v svojih analih. Zato imajo besedo izvoljeni zastopniki ljudstva, ki so bili izvoljeni tudi s kroglicami invalidov.

In ni čuda, ako se zgodi greh. Tako se je zagovarjala pred beograjskim sodiščem te dni 14letna vojna sirota, radi tatvine. Ukradla je 6 dinarjev — samo, da si kupi kruha, ker je bila lačna. — Drugi tisočake na eno noč zapijejo v barih, ona pa je bila lačna in vzela samo — 6 dinarjev. Drugi pokradejo stotisoče in milijone in — nič se jim ne zgodi. Se ugled uživajo. Zagovornik je pojasnil sodnikom, da je po celi državi 40.000 nepreskrbljenih vojnih sirot in da so vse te sirote gladne. Ali sodniki so gledali paragrafe kazenskega zakonika a ne vojno siroto, in obsodili vojno siroto, po teh paragrafihih na — dva meseca zapora.

In mi invalidi vprašamo: »Kdo je kriv, da je vzela ta sirota 6 dinarjev? — Ali niso vzeli teh 6 dinarjev oni, ki imajo milijone zaslužene v vojni, ko so vzeli očetu te sirote življenje? Dajte ji, kar ste med vojno in v začetku vojne obljubljali in 6 dinarjev ne bo kradla. Ali pa — sedite vi na zatožno klop, a ne ona.

Invalidski zakon, ki ga dobimo, ne bo ublažil te mizerije. Ne moremo razumeti, kako morajo biti narodni poslanci tako kamenega srca in nočejo ublažiti strašne bede med invalidi, vojnimi vdovami in vojnimi sirotami. Kako je mogoče sprejmati tak invalidski zakon, ki ničesar ne da, ker to, kar on določa, ni nobena olajšava, nobena pomoč. Ali je res mamom, to zlato tele že tako vsemogočno, ali je res to edini, vsegamogočni bog, kateremu se prinašajo tisočerihi solze in skrajna beda?

Odkritje spomenika padlim v Trziču.

Naši vrli trzičani so z vso vnemo postavljali spomenik tankajšnjim v vojni padlim borcem.

Deloval je poseben odbor, v katerem so bili zastopani trška občina, naša podružnica in g. župnik, poleg še nekaterih drugih zaslužnih mož.

V nedeljo dne 25. oktobra t. l. pa se je vršila slovesna otvoritev spomenika, in sicer na jako lep način.

Slovesnost je otvoril imponanten spreved, ki se je pričel pomikati ob pol 10. uri iz predmestja skozi glavne ulice na pokopališče, kjer stoji spomenik. Na čelu spreveda je sviral železničarska godba iz Ljubljane. Za njo so korakali zelo polnoštevilno zastopani domači gasilci v kroju, ki imajo mnogo zaslug pri postavitvi. Za njimi so šli Sokoli, na to Orli. Na to pa smo bili v precejšnjem številu zastopani vojni invalidi, člani trziške podružnice in precej gojencev sanatorija na Golniku.

Za nami so bila še nekatera domača društva in sicer Društvo Sv. Jožefa, Društvo »Svoboda« in »Bralno društvo«. Polnoštevilno je bil zastopan občinski odbor z g. županom Lončarjem na čelu.

Tudi žandarmerija in finančna straža je tvorila jako veliko udeležbo.

Končno so šli v sprevedu učenci in učenke meščanske, obrtniške in ljudske šole, spremljani od učiteljsstva. Spreved je šel v farno cerkev, kjer se je vršila pridiga v spomin padlim in maša.

Po maši se je zbrala več tisočglava množica na pokopališču.

Pričelo je odkritje in sicer s kratkim nagovorom predsednika pripravljalnega odbora g. svetnika Pirca.

Ko se je na njegov ukaz »zavesa naj pade«, pokazal spomenik, je počila salva iz pušk, ki so jo oddali orožniki skupno s financarji.

Domači pevec zbranih društev pod vodstvom g. Dolinarja, so zapeli ubrane »Vigred se povrne«.

Župnik g. Škrabec je blagoslovil spomenik, nato pa so nastopali govorniki.

Kot prvi je govoril g. učitelj Pečjak in sicer s tako pretresljivimi besedami, s katerimi je spominjal na muke in trpljenje, da je zarosilo vsako oko.

Drugi govornik je bil kot zastopnik našega udruženja odposlanec izvršnega odbora iz Ljubljane tov. Tome. Tudi njegov govor, ki je jako milo spominjal na usodo vojnih tovarišev in grobove v tujini, je bil do srca segljiv.

Invalid Dečman se je na to z žalnimi verzi poslovil od svojih tovarišev.

Končno je g. Štritih recital nekaj žalnih pesmi.

Zbor je zapel »Oj Doberdob« in godba je igrala žalostinko.

Cel spreved se je okrenil in preko spomenika z defiliranjem zapustil pokopališče. S tem je bila slavnost končana.

Spomenik je jako velik, krasno izdelan obelisk na podstavku. Izdelan je iz domačega kamenja. Vrh spomenika stoji železen križ, v stranicah obeliska pa je z zlatimi črkami vklesanih 101 imen.

Vsa čast našim trzičanom za požrtvalno veliko delo.

Uradni del.

Razpisani mesti. Odda se mesto službe pri okrajnem sodišču v Ormožu in Ptuj. Prošnje, opremljene z vsemi prilogami je vlagati najkasneje do 25. novembra t. l. na predsedništvo okrožnega sodišča v Mariboru. — Pri okrajnem sodišču v Ptuj je razpisano mesto pisarniške pomočnice - zvaničnice ali zvaničnika, ako bi se mesto po premestitvi izpraznilo. Na ta razpis opozarjamo posebno vojne vdove in sirote.

Prošnje, opremljene z dokumenti, je vlagati najkasneje do 20. novembra t. l. na predsedništvo okrožnega sodišča v Mariboru.

Mesto zvaničnika razpisuje se pri okrajnem sodišču v Ptuj. S prilogami opremljene prošnje je vlagati do 18. novembra 1925 na Predsedništvo okrožnega sodišča v Mariboru.

Pozor pred izgubljenimi knjižicami. Invalid Krajinčan Jernej od Sv. Tomaža

št. 2, sedaj v Sevnici, član podružnice v Šmarju pri Jelšah je zgubil svojo člansko knjižico št. 5716. — Istotako je zgubil Franc Gartner iz Podlonka št. 42, član podružnice v Selcah nad Škofjo loko svojo člansko knjižico. — Opozarjamo pred izrabljenjem, kdor bi pa knjižice izsledil, naj takoj javi podružnicam ali izvršnemu odboru.

Iščejo se sledeči invalidi, ki imajo pri izvršnem odboru pozive za dokumente vsled redukcije:

1. Franc Gracar iz Spodnje Ponikve št. 8, srez Maribor;
2. Janez Krnešič, Pod Lipo 11, srez Maribor;
3. Simon Babič iz Tinje - Tezno 98, srez Maribor.

Kdor ve za njihova sedanja bivališča, naj javi izvršnemu odboru.

Naše gibanje.

Dramatični odsek U. V. I. iz Ljubljane gostuje dne 15. novembra t. l. v Hrastniku, kjer igra ljubljanska podružnica zelo šaljivo igrano »Stari grehi«. Po predstavi je v dvorani »Narodnega doma« zabava s sviranjem tamburaškega zboru. Na sporedu so tudi zabavne točke in licitacija. Vabimo vse okoliške vojne žrtev, da agitirajo za to prireditelje.

Iz podružnice Polzela. Letošnje leto je polno bridkih ur za nas. Zgubili smo kar tri člane in dobrotnike iz fare pri Sv. Petru v Savinski dolini.

POLITIČNE BELEŽKE

Gibanje goriških Slovencev. 1. oktobra 1925 se je vršil v Gorici zbor zaupnikov političnega društva »Edinost« in kmečko-delavske zveze. Voditelji goriških Slovencev, kakor je razvidno bilo iz poročil, so izvršili ogromno delo. Goriško tajništvo je dajalo brezplačno pravne nasvete in posredovalo v vseh mogočih zadevah. Povprečno se je oglašilo v tajništvu vsak dan 30 strank. V resolucijah so se posebno poudarile zahteve slovenskega ljudstva po slovenskih šolah in po enakopravnosti slovenskega jezika v vsem javnem življenju. Poslanec dr. Besednjaku in dr. Bitežniku je zbor izrekel zaupnico in zahvalo za neumorno delo.

Prijateljstvo med Nemčijo in Rusijo je vedno bolj trdno. Ruski zunanji minister Čičerin se že par tednov nudi v Berlinu; v Moskvi pa so zastopniki obeh držav sklenili trgovinsko pogodbo.

Vojna v Maroku (v Severni Afriki), kjer se domačini pod vodstvom Abd-Krime že precej časa upirajo Špancem in Francozom, ki žele dobiti maroški petrolej, se še vedno nadaljuje, ker nihče noče odnehati. Boji so zadnje čase vsled neprestanega deževja malo ponehali, toda ta odmor bosta porabili obe stranki, da se pripravita za nove naskoke.

Nova mednarodna pogodba. V švicarskem mestu Locarno so se v petek 16. oktobra zaključila pogajanja med Nemčijo in Belgijo, Francijo, Anglijo in Italijo glede mednarodnega rabsodišča. Pogodba določa netodafljivost meja med Francijo, Belgijo in Nemčijo, kakor jih je svoječasno določevala verzajska mirovna konferenca. Anglija in Italija sta se pa zavezali, da jamčita za izvršitev pogodbe. Posebno pogodbo so sklenili o rabsodišču, ki bo reševalo vse spore med Francijo in Nemčijo ter med Belgijo in Nemčijo. Sklenili so tudi ustanoviti rabsodišče za varstvo vzhodnih mej in sicer med Nemčijo in Češko in med Nemčijo in Poljsko. Po sklepu teh pogodb, ki pomenijo za nekaj časa odstranitev sovraštva in vojnih nevarnosti med prizadetimi narodi, so se sedaj tudi Nemčiji odprla vrata v Društvo narodov, kjer bo lahko kot enakopraven član delovala.

Kongres narodnih manjšin v Ženevi. V četrtek 15. oktobra so se zbrali v Ženevi zastopniki narodov, ki žive v državah, v kateri ima večino drugi narod (narodne manjšine). Na kongresu je za-

stopanih 30 narodnih manjšin iz 14 držav. Primorske Slovence zastopa dr. Vilfan. Tudi Nemci iz naše države so poslali svoje odposlance na to zborovanje. Za predsednika kongresa je bil izvoljen Slovenec dr. Vilfan.

Bojeviti Turki. Turki so imeli te dni v Mali Aziji velike vojaške vaje. Ob tej priliki je turški poglavar Kemal paša zbral generale in je imel na nje bojevit govor ter končal z besedami, da je turška armada pripravljena se boriti proti vsakemu sovražniku, ker je dovolj močna.

Razpust češkoslovaškega parlamenta. Z odlokom predsednika Masarika sta bili razpuščeni obe češkoslovaški zbornici in bodo razpisane nove volitve.

Novo konstituiranje Narodne skupščine. Izvoljen je za predsednika Narodne skupščine Marko Trifković, za podpredsednika dr. Subotič, za drugega podpredsednika radičevac Šibenik.

Matteottijev proces. Priprave za razpravo proti obtožencem radi umora poslanca Matteottija v Italiji se naglo nadaljujejo. Kakor poročajo rimski listi, so že prepisani zapisniki o zaslišanju glavnih obtožencev. Sedaj se prepisujejo še zapisniki o izpovedbah prič. Vse kaže, da se bo proces vršil ali vsaj začel še letos nekako v decembru.

Napetost med Turčijo in Anglijo. Angleško-turška pogajanja za sporazum so, kakor izgleda, dospela na mrtvo točko. Listi javljajo, da so se z ozirom na trajno napetost med Turčijo in Anglijo storili ob turški meji varnostni koraki. Obmejne čete so se zelo ojačile. Odrejeno je vse potrebno, da se bodo mogle Dardanele v potrebnem slučaju zapreti v nekoliko urah.

Ameriško posojilo Vatikanu. Posojilo, ki ga je Vatikan sklenil v Newyoriku znaša poldrug milijon dolarjev. V imenu Vatikana je posojilo podpisal nadškof v Newyoriku. Papež je izrazil zadovoljstvo radi sklenitve posojila.

Zveza angleških delavcev. Delaveci v pristaniščih, železničarji in kovinski delavci so sklicali za 15. novembra v London posebno konferenco, na kateri bodo sklepali o ustanovitvi posebne Delavske zveze za Anglijo.

Trgovci na Reki v stiski. Pri trgovskem sodišču na Reki je nad 100 reških trgovcev vložilo prošnjo za proglašitev moratorija z dostavkom, da bo finančnemu polomu sledil tudi moralni polom, če vlada ne ugodni zahtevi trgovcev.

NOVIČAR

Škrilatinka razgraja po Dalmaaciji. V eri sami vasi je umrlo čez 80 otrok.

Divji prešiči so se pojavili v okolici Jurkloštra ter napravili veliko škodo na jesenskih pridelkih, kolikor jih je še na njivah.

Miklošičeva cesta v Ljubljani bo sedaj poleg Aleksandrove najlepša cesta v Ljubljani. Od kolodvora do frančiškanske cerkve bo asfaltirana, to se pravi, najpreje betonirana in čez beton pride razgreta smola asfalt. Vse delo stane baje 15 milijonov kron, ki jih je dolžna plačati država kot postavne procente od državne carine, kolikor je porabane v ljubljanski carinarnici.

Smrtonosen časopis. Minulo soboto je prejelo postajenačelstvo v Gorici poštno pošiljatev z označbo: Mesečni časopis za kmetijstvo. Ko so hoteli ovitek odpreti, se je razletel silni pok in postajenačelnik Del Grande in njegov namesnik Michelig sta se zgrudila težko ranjena. V ovitku je bil peklenjski stroj. Policija storilca še ni izsledila.

Strahotna povodenj na Kitajskem. — Po najnovejših poročilih je zopet narasla reka Hocongho tako zelo, da je preplavila na tisoče kvadratnih kilometrov zemlje. Nad 80.000 oseb je brez strehe.

39 let zapora. Preteklo sredo se je vršila pred mariborskim kazenskim senatom razprava proti 26 obtožencem iz Prekmurja. Obravnaval se je znani slučaj iz avgusta 1923 v Gor. Bistrici v Prekmurju, kjer so orožniki v civilu prišli h kmetom, a seveda so se predstavili kot orožniki! Bilo je pa v času, ko je strašil po Jugoslaviji gospod Čaruga in tovariši in tako se je zgodilo: kmetje so nekaj orožnikov ubili, nekaj

težko poškodovali in prekršili še par drugih paragrafov. Slučaj je bil že pred poroto, se zavlačeval, prišla je obnova in tako je kazenski senat obsodil v sredo teh 26 obtožencev tako, da pride na vsakega približno eno leto in pol pokore v ječi. Razprava se je zavlekla do treh popoldne.

Skrajšanje nakladalnega in izkladalnega roka. Službene novine od 9. oktobra objavljajo odredbo prometnega ministra, po kateri se skrajša nakladalni in izkladalni rok na železnicah od 24 na 6 delavnih ur. Stojarina se torej pobira od pričelih 6 ur po preteku svobodnega izkladalnega roka, in sicer za prvih 6 ur po 5 Din, za drugih 6 ur po 20 Din, za vsako nadaljno uro in vagon po 30 Din od vagona in ure. Delovni čas za natovarjanje in iztovarjanje pa se razširja od 7 do 12 ure in od 1 do 6 popoldne. Razen tega se naročnina za prazne vagone zvišuje od 48 Din na 150 Din. Ta odredba prometnega ministra je stopila takoj v veljavo.

Zaposlenje inozemskih delavcev. Ministrstvo za socialno politiko je izdalo odredbo, s katero se prekličijo prepovedi zaposlenja inozemskih delavcev, ki so bili že pri nas uslužbeni. Po novi odredbi se bodo tozadevne prejšnje stroge odredbe omilile in inozemskim delavcem se bo dovoljevalo zaposlenje pri nas. To je smatrala vlada kot umestno, ker so druge države zagrozile, da bodo ravno tako postopale z našimi delavci, ki so zaposleni v inozemstvu.

Novi slovenski ameriški državljani. Pred kratkim je dobilo ameriško državljanstvo 35 clevelandskih Slovencev, od teh 31 moških in 4 ženske.

Zadružni vestnik.

Posojila. Vsi oni, ki hočejo najeti pri »Vzajemni pomoči« kako posojilo, morajo postati njeni člani. Vsak član mora vplačati pristopnino 3 Din in pa eden ali več deležev po 50 Din.

Prošnjam za posojila naj se doda kot priloga:

1. Sodnouverovljeni izvlečki iz zemljiške knjige in to prosilcev in porokov.
2. Posestna pola prosilcev in porokov.
3. Navesti pri gornjih vrednost posestva sedaj in l. 1914.

Opozarjamo pa vse prosilce, da morajo na vsakih 2000 Din posojila podpisati po en delež.

Podružnice so prejele od »Vzajemne pomoči« pristopnice in položnice v svrhu vpisovanja novih članov v zadrugo. Naprošamo podružnične odbore, da pridno agitirajo med članstvom za pristop k naši zadrugi, kajti čim več članov, tem sigurnejši bo temelj, ki je za druga na njega zidana.

GOSPODARSKA OBVESTILA IN NASVETI

Vrednost denarja. Naš dinar v Curihu se plačuje po 9 centimov 21 stotink. Domače borze v Zagrebu in Belgradu tuje valute plačujejo po sledečih cenah: 1 angleški funt šterling 273 Din, 1 ameriški dolar 56 Din, 1 nemška marka 13.42 Din, 1 švicarski frank 10.87 Din, 1 avstrijski šiling 7.94 Din, 1 francoski frank 2.55 Din, 1 italijanska lira 2.27 Din, 1 češka krona 1.67 Din, 1 bolgarski lev 0.41 Din, 1 rumunski lej 0.27 Din, 10.000 madžarskih kron 7.92 Din.

Ustaljenost dinarja. Po poročilih iz Beograda je finančni minister na eni zadnjih sej ministrskega sveta podal svoj valutni načrt v zvezi z ustalitvijo dinarja. Med drugim je omenil tudi resolucijo Narodne banke o stabilizaciji, v kateri se popolnoma odobrava politika ustaljenja kot edino koristna za narodno gospodarstvo ter se zahteva, da se nadaljuje. Vlada je soglašala s finančnim ministrom, ki hoče ustalenie izvršiti polagoma, da se med tem časom izvrše priprave za končno valutno preureditev, za katero po mišljenju finančnega ministra sedaj še ni čas.

Tržne cene v Ljubljani. Na ljubljanskem trgu so sledeče cene: Meso: goveje v mesnicah po 16 do 19 Din za 1 kg, na trgu po 15—18 Din, telečje po 17 do 20 Din, prašičje 20—27 Din, mast 30—31 Din, šunka 35—37, prekajeno meso 30—35, koštrunje meso 14—15 Din, kozličkovina 20 Din. Perutnina: piščanec za komad po 12—35 Din, kokoš po 30 do 40 Din, race po 25—35 Din za komad; divji zajec 25—60 Din za komad. Mleko

po 2.50 do 3 Din liter, surovo maslo po 45 Din, čajno po 55 Din, sir po 36 Din za 1 kg. Jajca za 1 komad po 1.75 Din. Krma: sladko seno za 100 kg po 75 Din, polsladko 50 dinarjev, kislino po 40 Din, slama po 50 Din.

Živinski sejem v Ljubljani. Za kg žive teže so se plačevale sledeče cene (v dinarjih): Voli prvovrstni 10 do 10.50, voli rejeni 9—10, vprežni voli 8 do 8.50, krave klobasarice 4—5, telice debele 7.50—8.50, biki debeli težki 9 do 10, biki rejeni 7.50—8.50, teleta težja debela 12—13, teleta zaklana 15—16.50, prašiči špeharji domači 16—17.50, peršutarji 13—14, prašiči zaklani 17—18, banaški špeharji prvovrstni težki 19—20, banaški špeharji lažji 17—18. Cene goveji živini so se trdno ustalile na sedanji višini. Kakor vse kaže, se bodo tudi te cene nadalje obdržale. Cene telet in prašičev so se nekoliko popravile. Zlasti za prašiče je precej živahno povpraševanje. Cene telet in prašičev bodo ostale neizpremenjene, ker kupec nikakor niso pri volji plačati višjih cen.

Mariborski živinski sejm. Povprečne cene za 1 kg žive teže so bile (v dinarjih): debeli voli 9—10.50, poldebeli voli 8.50, plemenski voli 5.75—7.50, biki za klanje 6.25—6.75, klayne krave debele 7.75—8.50, plemenske krave 5.75 do 6.75, krave klobasarice 4—5, molzne krave 6—7.75, breje krave 6—7.75, mlada živina 7.50—8.50, teleta 11.25 do 13.75. Prodalo se je 325 glav, od teh za izvoz v Avstrijo 50 in za Italijo 15. — Mesne cene: volovsko meso 10—19,

telečje meso 12.50—20 Din, sveže svinjsko meso 12.50—27.50 Din.

Rože v vazah. Rožam v vazah daj v vodo soli ali kisa, da jih varuje pred gnitjem. Tako se dolgo drže, četudi vode ne menjavaš tolikokrat in jo le doli-vaš. Kadar pa daš drugo, spodaj malo rože poreži.

Novo podplate je dobro namazati in zdrgniti z oljem; potem drže dolgo, ker olje prepreči, da se novi, gladki in opolzki podplati ne drgnejo in se tako hitro ne raztrgajo.

Časopisni papir dobro služi gospodinjam pri pomivanju. Sajasti lonci se odrgnejo najprej s kepo papirja, nato se pa omijejo. Tako se blato ne zaje v

razpokane roke in tudi pomije so čiste ter se lahko uporabijo za živino. Lončena posoda rada vonja po živilih, ki so se kuhala v nje. Odrgniti jo treba znotraj s časopisom in duh se izgubi.

Zebli se včasih težko zabijejo. Da gre zebelj hitreje v les, predrimo z njim kos mila. S tem se namaže, se ne krivi in ga lahko zabijemo, ne da bi les pokvarili.

Jugoslovanska železniška mreža. Po najnovejših podatkih prometnega ministrstva znaša jugoslovanska železniška mreža 10.011 km in sicer: 6756 km normalnih prog, 2525 km ozkotirnih po 0.76 m, 545 km ozkotirnih prog po 0.60 m in 185 km ozkotirnih prog po 1 m.

ZDRAVJE IN HIGIJENA

Nahod: Vzemi pol litra tople vode, razstopi v nji 1 žlico kuhinjske soli. S tako pripravljeno vodo si izperi 3—4 krat na dan notranjost nosa.

Pri zastrupljenju s kislinami (žveplena, solna, solitarna itd.) se vzame en beljak, ter ena žlica sladkorja, vse to se dobro zmeša v en četrt litra prekuhane in še mlačne vode ter se da bolniku piti. Nekaj časa za tem začne bolnik zavžite stvari bluvati iz želodca, nakar sledi trudnost in spanec. Ta navet je kot prva pomoč, ako ni zdravnika blizu. Bluvanje povzroči tudi milnica ali pa mleko. Pri zastrupljenju z lugom, s sodo in z alkaličnimi spojinami pa se rabijo razne kisline, na pr. očet, limonov sok, vinska kislina. Vedno pa tudi lahko mleko in led.

Slabosti v vlaklu, na ladji in drugje. »Morska bolezen« je vzrok, da se marsikdo ne upa na morje ali na železnico, kajti tudi v vlaklu ali v avtomobilu občuti človek iste napade kakor na ladji. Pravijo, da proti tej bolezni ni zdravila. Ker se pa loti le nekaterih ljudi, sklepajo zdravniki, da mora biti tudi sredstvo, ki jo lahko prepreči. Najnovejša raziskovanja so dognala, da je izvor tej bolezni v drobu, ki se pri vožnji pretresa. Kdor nima dovolj močnih vseh trebušnih organov, postane žrtev morske bolezni. Zato obole na njem predvsem osebe z »visečim« trebuhom, ker jim trebušna mreha popušča in ne more več držati črevesa in drugega droba. — Zato je dobro, da se taki ljudje prevežejo čez trebuh, kadar gredo na pot. V to svrhu je dober vsak širok pas, najboljši flanelast ali pa platnena ruta. — Marsikdo čuti slabosti, če gleda v valove, če posluša udarjanje stroja ali železniških koles, če duha na ladji vonj po strojnem olju ali železniški dim, če sedi tako, da lete drevesa mimo njega. Nekateri ne smejo na potu jesti, drugi morajo neprestano kaj zvižati. Vsekakor je domišljija velikega pomena. Čim bolj mislimo, kdaj nas bodo popadle slabosti, tem prej jih občutimo. Zato moramo iskati razvedrila: zanimiva knjiga, petje, vesel pogovor ali smeh nam skrajša pot in prežene bolezenske napade. Kar se tiče jedi, naj se vsakdo ravna po svoji potrebi in občutljivosti, oni, ki imajo mnogo izkušenj na potovanju, odsvetujejo pomaranče, češ, da jih — kakor so drugače zdrave — želodec najteže prenaša, kadar se trese.

Iz »Žen. Sveta«.

Ne pijmo s preveliko naglico. Posebno poleti imamo to navado. Prepoteni pridemo do svežega studenca ali hladnega vodnjaka, pa se »nadankamo« mrzle vode. Trenutno se počutimo izvrstno, toda večkrat se pokažejo kmalu zle posledice. Marsikdo pa ima še drugo slabo navado: odpre omaro in hoče kaj piti; pa zagrabi prvo steklenico, mišleč, da je v njej vino ali kaj drugega. Kolikokrat se je že zgodilo, da je kdo v naglici in pomotoma izpil strupeno kislino. Če bi bil navajen piti počasi, bi bil gotovo že pri prvem požirku začutil, kaj pije; tako pa si je zastrupil želodec, v bolnici mu je moral zdravnik izpirati; v mnogih slučajih se ni dala smrt več preprečiti.

Pa tudi pitje čiste mrzle vode je večkrat nevarno. Voda pride v želodec z veliko naglico in lahko učinkuje na krvni obtok tako, da povzroči celo smrt. Stari zgodovinarji poročajo o sledečih smrtnih slučajih: Bizantski cesar Ju-

lijan Odpadnik je umrl vsled ledene pijače, ki jo je nagloma povžil. Aleksander, staroveški makedonski kralj, je pripeljal svojo armado preko puščave do neke reke; pregreti in žejni vojaki so se začeli hlastno nalivati z mrzlo vodo; kmalu jih je pomrlo več, nego bi jih bilo padlo na bojišču. Podobni slučajji so se pripetili tudi v križarskih vojnah; evropski bojevniki so morali prehoditi razbeljene puščave, pri mrzlih studencih so se napili vode in mnogo jih je na mestu umrlo.

Kako je mogoče, da more mrzla voda tako silno škodovati?

Želodec je oni del človeškega telesa, ki dela najpridneje in najodločneje: razkosava povžito jed, izločuje soke, s katerimi pomeša hrano, da jo lahko odaja črevesu in krvi. Da pa more to vršiti, potrebuje — kakor vsak stroj — veliko množino toplote. To proizvajajo drugi deli telesa, kri pa jo dovaja tudi želodec. Mrzle pijače, zlasti če jih uživamo zaporedoma in v veliki množini, jemljejo želodec vso to neobhodno potrebno toploto; želodec postaja nekako malokrven radi skrčenja krvnih žilic, zato ne more več neovirano delovati. Človeku zadane nekak želodčni mrtvoud, ki ima sledeče posledice: krč v želodec, hude bolečine, občutek smrtno onemoglosti in mrzel pot, včasih želodec sploh ustavi vse delovanje in nastopi smrt.

Iz tega lahko sprevidimo, kako silno škodljiva in nehigijenična je moda, ki predpisuje po obedu sladoled, posebno še po obilni in močni jedi, za katero potrebuje želodec mnogo toplote in močnega krvnega dovajanja. Na drugi strani pa vidimo tudi, kako blagodejno vpliva po jedi topla pijača; zato je pač še najboljša stara navada, naj se pije po kosilu lepo dišeča kava, ki pogreje želodec in s tem pospeši prebavo.

Največ oseb občuti črevesne in želodčne bolečine posebno poleti. Pravijo, da jim pride to od pregretja; a najvažnejši vzrok ni vročina, nego mrzla pijača. Leta 1825 je bilo izredno vroče poletje in v Parizu so uživali nezmerne množine ledenih jedi in pijač. Pojavilo pa se je toliko in tako težkih bolezni, da so mislili, da je moralo biti nekje zastrupljenje. Več kavarn in bifejev, kjer so prodajali sladoled, so ovadili in ustanovili so celo posebno zdravnisko komisijo, ki naj bi preiskovala in dognala vir zastrupljanja. Komisija je v več kavarnah natančno preiskala izdelovanje sladoleda, pregledala ves material in način izdelovanja, a vse je bilo v redu in nikjer nič nehigijeničnega. Napravili so sladoled v prisotnosti te komisije, potem določili, da se sme prodajati samo tak izdelek, ki so ga pripravili pod nadzorstvom policijskega komisarja. Gostje so kar drveli v take lokale, prepričani, da je ta sladoled gotovo neškodljiv. Pa vendar niso bolezni ponehale. Najbolj higijenično narejen sladoled ima v sebi strup, t. j. mrzlota sama na sebi! Še bolj nevarna pa je ledena jed ali pijača, kadar se notranjemu mrazu pridruži še zunanje ohlajenje. Tako pišejo, da je francoski kralj Ludovik X. umrl, ko je, pregret v neki igri, šel počivat v mrzlo klet in pil obenem par kozarcev mrzle vode!

se ustanovimo

Iz »Žen. Sveta«.